

Penologia

Codi: 100462
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Anna Melendez Pereto
Correu electrònic: Anna.Melendez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Hi haurà un seminari en anglès si hi ha un mínim d'estudiants interessats.

Equip docent

Sandra Sanchez Castro

Prerequisits

No calen requisits previs específics per a cursar l'assignatura.

Objectius

La criminologia té entre els seus objectius l'estudi de les sancions penals, analitzant la finalitat de les mateixes, així com investigant la seva capacitat per aconseguir-les. Els titulats en aquesta disciplina han de tenir el coneixement necessari que pugui ser utilitzat en la definició i aplicació de les sancions penals per tal de millorar la seva efectivitat.

Amb aquest objectiu general l'assignatura té dos objectius específics:

1. Explicar la elecció de la pena davant una conducta delictiva determinada en atenció als models de justificació del càstig i tenint en compte el marc normatiu de referència existent.
2. Conèixer les claus d'una intervenció penal eficaç per tal de satisfer les finalitats del càstig, i en particular, des de la perspectiva rehabilitadora per tal d'aconseguir la prevenció de la reincidència.

Competències

- Aplicar una proposta d'intervenció sobre una persona en execució d'una pena.

- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Fer la intervenció criminològica sobre la base dels valors de la pacificació, la integració social i la prevenció de nous conflictes.
- Formular hipòtesis de recerca en l'àmbit criminològic.
- Identificar la intervenció penal més adequada i efectiva per a cada supòsit concret.
- Redactar un treball acadèmic.
- Reflexionar sobre els fonaments de la criminologia (teòrics, empírics i eticopolítics) i plantejar aquesta dimensió en les anàlisis i les propostes.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar de manera precisa l'actuació penal més eficaç a l'acte delictiu.
2. Aplicar el coneixement científic criminològic en els estudis de la pena.
3. Aplicar les bases de política criminal adequades en funció del tipus de delinqüència amb què s'estigui treballant.
4. Fer recerques de penologia amb hipòtesis ben formulades.
5. Inferir aquelles actuacions criminològiques orientades a prevenir la reincidència delictiva.
6. Proposar de manera adequada l'acció necessària que cal aplicar en una execució penal.
7. Redactar un treball acadèmic.
8. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
9. Transmetre oralment les idees a una audiència.
10. Treballar de manera autònoma.
11. Treballar en equip i en xarxa.

Continguts

Bloc 1. El càstig com a objete d'estudi en criminologia.

Tema 1. Introducció: La criminologia aplicada a l'estudi de la pena.

Tema 2. Origen i evolució del càstig. Perspectiva històrica.

Tema 3. Teories i models de justificació de la pena.

Tema 4. El càstig i les actituds punitives dels ciutadans.

Tema 5. El catàleg de penes al sistema penal espanyol: característiques i evolució.

Tema 6. La reforma del CP 2015 en les penes alternatives i la seva execució.

Bloc 2. Les penes comunitàries en particular en el context espanyol.

Tema 7. Estructura dels serveis d'execució penal a la comunitat: Catalunya.

Tema 8. Penes comunitàries: Els treballs en benefici de la comunitat.

Tema 9. Penes comunitàries: La suspensió amb regles de conducta (probation) i la suspensió substitutiva.

Tema 10. La mediació penal i altres formes de justícia restaurativa.

Tema 11. Penes no intervencionistes: La suspensió, la multa i les penes privatives de drets.

Tema 12. La pena de localització permanent i el control electrònic.

Tema transversal. El paper del criminòleg en la gestió i aplicació del sistema de penes: l'informe criminològic*.

* Aquest tema es desenvoluparà a nivell teòric i pràctic al llarg del semestre en diferents sessions de seminaris.

Metodologia

a) Classes teòriques. Consistiran en l'exposició per part de la professora dels continguts teòrics recollits al programa, acompanyats de la discussió amb els alumnes dels punts de reflexió que sorgeixen durant la classe. La lectura de la bibliografia corresponent a cada tema resulta clau i necessària per a una discussió grupal ben fonamentada.

b) Seminaris pràctics. Consistiran en la realització de dinàmiques orientades a identificar les possibilitats d'aplicació pràctica dels coneixements teòrics i a desenvolupar les habilitats necessàries per a la seva implementació. Així mateix es realitzaran debats basats en aspectes teòrics treballats prèviament; així com en comentaris crítics i reflexius sobre algunes de les lectures obligatòries.

c) La organització. L'assignatura disposa d'un cronograma que es facilitarà via moodle a l'alumnat al principi del semestre amb una calendarització setmanal de les activitats previstes tant fora com a l'aula.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	19,5	0,78	1, 2, 4, 5, 6
Seminaris de pràctiques	19,5	0,78	1, 2, 5, 6, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Avaluacions	5	0,2	
Tipus: Autònomes			
Preparació exàmens parcials	30	1,2	1, 2, 5, 6, 8, 10
Preparació lectures	34	1,36	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10
Treballs grupals	42	1,68	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Avaluació

El model d'avaluació de l'assignatura de penologia és un sistema de caràcter continuat que combina tant el treball individual com el grupal. Al procés d'avaluació de les activitats es tindran en compte tots els resultats d'aprenentatge de l'alumne respecte de les competències i objectius que inspiren cadascuna de les tasques. Per tal de superar l'assignatura és necessari tenir la mitjana dels dos exàmens aprovada (superior a 5). Així mateix, la mitjana de totes les activitats d'avaluació, individuals i grupals, haurà de comptar amb una puntuació superior a 5. En cas de tenir alguna activitat o examen suspès no recuperat, només es farà mitjana amb notes de 4 o superiors.

Treball individual: 80%

a) Exàmens parcials (50%). L'alumnat haurà de realitzar un examen parcial al finalitzar cada bloc temàtic en base a la bibliografia obligatòria indicada per a cada tema, es presentacions power point i els apunts de classe. Cada examen tindrà un valor del 25 % i es faran dos exàmens (Bloc 1 i Bloc 2). La mitjana dels dos

examens ha de ser de 5 o superior per tal de poder aprovar l'assignatura (només es farà mitjana amb notes superiors a 4).

b) Participació (20%). La participació ha de ser oral i escrita, activa i reflexiva on es mostri la capacitat d'argumentació en les activitats plantejades dels seminaris. Les activitats de preparació dels seminaris (fora de l'aula) i les activitats realitzades a l'aula fruit del seminari formen part d'aquesta nota i cal fer-ne entrega setmanal.

c) Casos pràctics (10%). Elaboració d'un informe/dictamen criminològic d'un cas pràctic recollit al dossier treballat als seminaris.

d) Assistència.

D'acord a la normativa d'assistència del grau de criminologia per al curs 2019-20, l'assistència és obligatòria al 100%. És necessària una assistència mínima del 80 % a les activitats docents per tal de poder ser avaluat. Les absències justificades, que hauran d'estar documentades, no computaran negativament i es facilitarà que l'alumne pugui recuperar la feina realitzada durant la seva absència. Només es consideren absències justificades les derivades de força major sobrevingudes, com malaltia o situacions similars que impedeixin assistir a les activitats docents. La realització d'altres activitats formatives del grau podran ser considerades com absències justificades si així ho accepta el professor responsable de l'assignatura.

Treball grupal: 20%.

Treball en grup sobre una pena comunitària (metodologia específica es definirà a l'inici del 'assignatura). Caldrà exposar el treball oralment per grups.

- Presentació escrita del treball:15%

- Presentació oral del treball: 5% (l'avaluació serà grupal i individual)

Recuperacions

Serà possible recuperar aquelles activitats suspeses. Al tractar-se d'un sistema d' avaluació continuada, aquells alumnes que no superin satisfactòriament algun contingut, tindran la possibilitat de recuperar-lo durant el curs, sempre abans del tancament d'actes previst al calendari acadèmic.

Plagis i còpies

En cas de detectar còpies durant algun dels exàmens no serà possible recuperar l'assignatura i directament suposarà un suspens de la mateixa. L'alumne haurà de tornar a matricular l'assignatura el curs següent. D'acord a la normativa de la facultat de dret i de la normativa de la UAB el plagi està prohibit i és sancionat. Plagiar qualsevol de les activitats de l'assignatura implica que no podrà ser recuperada i implicaran un suspès -0- en l'activitat. En cas de detectar plagi en més d'una activitat l'alumnat afectat suspensarà l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball individual	80%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Treball grupal	20 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

Lectures Obligatòries

Les lectures obligatòries són necessàries per a la preparació i superació de l'assignatura. Seran objecte de discussió a l'aula, així com preguntades als examens. Al principi del semestre s'indicarà si hi ha alguna modificació de la bibliografia amb la finalitat d'actualitzar-la.

Bloc 1.

Lectura 1. Díaz Cortés, L. M. (2007). Algunas consideraciones sobre el castigo: una perspectiva desde la sociología. En Balmaceda, G. (Coord.) *Problemas actuales de derecho penal*, 187-222. Santiago de Chile: Ediciones Jurídicas de Santiago. Disponible a internet: http://gredos.usal.es/jspui/bitstream/10366/18512/1/DDPG_AlgunasConsideracionesCastigo.pdf

Lectura 2. Cid, J. (2009). La justificación del Castigo. En *La elección del castigo*. Barcelona: Bosch, 29 - 48. (copistería)

Lectura 3. Varona, D. (2009). ¿Somos los españoles punitivos? Actitudes punitivas y reforma penal en España. *Indret, Revista para el análisis del derecho*, 1-31. Disponible a Internet: <http://www.indret.com/pdf/599.pdf>

Lectura 4. Díez-Ripollés, J.L. (2006). La evolución del sistema de penas en España. 1975 -2003. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 7-25. Disponible a internet: <http://criminet.ugr.es/recpc/08/recpc08-07.pdf>

Lectura 5. Villacampa, Carolina. (2016). Las alternativas a la prisión en la reforma de 2015. J.M, Landa (Dir). *Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015*, 171-198. Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Bloc 2.

Lectura 6. Ayala, J.M; Echano, J.I. (2016). La suspensión de la pena tras la LO 1/2015. J.M, Landa (Dir). *Prisión y alternativas en el nuevo Código Penal tras la reforma 2015*, 199-224. Oñati: Instituto Internacional de Sociología jurídica de Oñati. (copistería)

Lectura 7a. Larrauri, Elena., Anton, Lorena. (2009). Violencia de género ocasional: análisis de las penas ejecutadas. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 7 (2), 1-26. Disponible a internet: <http://www.criminologia.net/pdf/reic/ano7-2009/a72009art2.pdf>

Lectura **breu 7b**-. Trasovares, M., Hilterman, E. (2010). ¿Cómo conducimos después de un programa formativo de seguridad vial?. *Invesbreu*, 50. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible a internet: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/Invesbreu50.pdf>

Lectura **breu 7c**-. Pérez, M. - Martínez, M. (2010). Evaluación de los programas formativos aplicados desde la ejecución penal en la comunidad en delitos de violencia de género. *Invesbreu*, 49. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible a internet: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/ARXIUS/invesbreu49.pdf>

Lectura 8. Zorrilla, Nahia. (2013). La suspensión especial para drogodependientes. ¿ existen posibilidades para una mejor aplicación? Obstáculos y orientaciones de futuro. *Eguzkilore*, 27 (121-148). Disponible a internet: <http://www.ehu.eus/documents/1736829/3202683/09-Zorrilla.pdf>

Lectura 9. Contreras, María. (2013). El potencial rehabilitador de la pena de trabajos en beneficio de la comunidad: revisión de la evidencia empírica y análisis de la percepción de una muestra de penados. *VIII congreso nacional de investigación sobre violencia y delincuencia*, (1) 243-263. Santiago de Chile: Fundación Paz Ciudadana. Disponible a internet: <http://www.pazciudadana.cl/wp-content/uploads/2014/06/congreso-tomo-1-alta.pdf>

Lectura 10. Guimerá, A. (2005). La mediación-reparación en el derecho pena de adultos: un estudio sobre la experiencia piloto de Catalunya. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 3 (5), 1-22. Disponible a Internet: <http://www.criminologia.net/pdf/reic/ano3-2005/a32005art3.pdf>

Lectura 11. Torres, Núria. (2012). Contenido y fines de la pena de localización permanente. *Indret: Revista para el Análisis del Derecho*, 1, 1-31. Disponible a internet: http://www.indret.com/pdf/868_1.pdf

Lectura 12. Daunis, A. (2016). La ejecución de las penas alternativas a la prisión. La multa, la localización permanente y los Trabajos en beneficio de la comunidad. En *Ejecución de penas en España. La reinserción social en retirada*, 12 (295 -320) Granada: Comares. (copistería)

Lectura 13. (Transversal)Departament de Justícia (2016). *La reincidencia en medidas penales alternativas 2015 - resumen ejecutivo*, 1-14. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible a internet en: <http://www.recercat.cat>

*Lectura informe. Larrauri, Elena. (2012). La necesidad de un informe social para la decisión y ejecución de las penas comunitarias. *Boletín Criminológico*, 139, 1-5. Disponible a internet: <http://www.boletincriminologico.uma.es/boletines/139.pdf>

Bibliografía general de consulta:

Cid, J. (2009). *La elección del castigo*. Barcelona: Bosch.

Cid, J y Larrauri, Elena. (1997). *Penas alternativas a la prisión*. Barcelona: Bosch

Cid, J., Larrauri, Elena. (Cords). (2002). *Jueces penales y penas en España. (Aplicación de las penas alternativas a la privación de libertad)*.Valencia: Tirant lo blanch.

Departament de Justícia (2016). *La reincidencia en medidas penales alternativas 2015 (informe)*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Disponible en internet en:<http://justicia.gencat.cat>

Larrauri, Elena., Blay, Ester. (2011). *Penas comunitarias en Europa*. Madrid: Trotta.

Varona, D. (2013). *El sistema punitivo español: rasgos generales*, PID_00202686. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, UOC.

Varona, D. (2013). *Funcionamiento y evolución del sistema punitivo español*, PID_00202687. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, UOC.

Varona, D. (2013). *La lógica del sistema punitivo: modelos punitivos*, PID_00202688. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, UOC.

Varona, D. (2013). *Modelos punitivos en acción*, PID_00202689. Barcelona: Universitat Obertade Catalunya, UOC.

Bibliografía en anglès:

Aebi, M., Delgrande, Natalia., Marguet, Y. (2015). Have community sanctions and measures widened the net of the European criminal justice system?. *Punishment & Society*, 17 (5), 575-597.

Blay, Ester. (2006). 'It Could be us': recent transformations in the use of community service as a punishment in Spain. *European Journal of Probation*, 2 (1), 62-81.

Blay, Ester. (2008). Work for the benefit of the community as a criminal sanction in Spain. *Probation Journal*, 55 (3), 245-258.

Blay, Ester., Larrauri, Elena. (2016). Community punishment in Spain. A tale of two administrations. In Robinson, Gwen., McNeil, F. (eds). *Community punishment. European perspectives*. London: Routledge.

Cid, J. (2005). Suspended sentences in Spain: Decarceration and recidivism. *Probation Journal*, 52 (2), 169-179.

Cid, J. (2009). Is imprisonment criminogenic? A comparative Study of Recidivism Rates between Prison and Suspended Prison Sanctions. *European Journal of Criminology*, 6 (6), 459-480.

McIvor, Gill., Beyens, Kristel., Blay, Ester., Boone, Miranda. (2010). Community Service in Belgium, the Netherlands, Scotland and Spain: a comparativeperspective. *European Journal of Probation*, 2 (1), 82-98.